

NEZAPOSLENOST MLADIH

Tjeskoba je jedino što ostaje

Svjedočanstva mladih su prikupljena u nedavno provedenom istraživanju Mladi na

tržištu rada koje je pokazalo da čak 85 posto mladih razmišlja o odlasku u inozemstvo, da ih je 35 posto doživjelo vrijeđanje na poslu od nadređenih i da više od 60 posto ispitanih radi za plaću manju od prosjeka // Piše: *Barbara Matejčić*

POLITOLOGINJA SAM I NISAM PRONAŠLA NI JEDAN OGLAS U DESET MJESECI NA KOJI BIH SE MOGLA PRIJAVITI U SVOJOJ STRUCI, a da je bio za ugovor, a ne putem mjera za zapošljavanje. Kad nakon deset mjeseci sjedenja doma dobijete stručno usavršavanje za 1600 kuna, bude super, ali nakon početne euforije prva dva, tri mjeseca, počnete se opet osjećati nezadovoljno jer shvaćate da se ne možete maknuti s mjesta i ništa drugo napraviti u životu, osim malo jesti i piti za te novce kroz mjesec dana. Normalno, to uključuje život s roditeljima koji pokrivaju apsolutno sve druge moje troškove.

- Dobio sam otkaz u privatnoj tvrtki jer sam inspektorici rada rekao da se prekovremeni rad ne plaća, a tijekom bolovanja se radi od kuće.
- Užasno sam razočarana trenutačnom situacijom, postala sam depresivna, nesigurna i nemam nikakvu percepciju budućnosti. Doslovce mi je ugrožena egzistencija. Ni ne pomišljam o osnivanju obitelji jer nemam s čim. Sram me je što ovisim o obitelji, a sve sam napravila kako treba, s odličnim ocjenama i u roku.
- Radila sam na stručnom osposobljavanju u jednoj instituciji i onda ostala bez posla. U toj državnoj instituciji iskorištavaju mjere i stalno dovode nove ljude da im rade za 1600 kuna, odnosno 2400 kuna, dok ljude koji su se godinu dana trudili lijepo šalju kući. Takve su se izjave kroz zvučnike u općoj buci na Cvjetnom trgu u Zagrebu probijale u subotu sredinom lipnja. U okolnim je terasama kafićima bilo prepuno mladosti koja se sastajala na kavi, ali nisu puno marili za ono što ih se, zapravo, tiče. Jer govori o njima. Možda nisu ni čuli u toj kakofoniji najbolje o čemu je riječ, možda su baš jasno čuli, ali ionako sve to dobro znaju, možda se subotom ujutro jednostavno nisu htjeli ni s čim zamarati. A ti mladi nasnimljeni glasovi svjedočili su o svojim prvim iskustvima na tržištu rada u Hrvatskoj i nisu imali baš što lijepo reći. U visokoj stopi nezaposlenosti mladih koja traje već godinama i po kojoj prednjačimo u Europskoj uniji, stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, koje je Vladina mjera kojom se htjelo upravo potaknuti zapošljavanje mladih, najčešće je jedino što im se nudi. No stručno usavršavanje podrazumijeva rad za malu naknadu i stjecanje radnog iskustva, ali najčešće s tim i završava jer nakon isteka poslodavci ne zapošljavaju te iste mlade. Znaju da ih ima još koji traže posao i da će ih koštati puno manje ako ih opet uzmu uz državne poticaje nego da nekoga „zapravo“ zaposle.

Nazvavši ih Nevidljivim vijestima iz svijeta rada, te su izjave emitirale aktivistice inicijative Za rad spremne koju su pokrenule sudionice projekta Mlade žene mijenjaju svijet nevladine organizacija CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje. U fokusu angažmana te inicijative su mladi i rad, posebice mlade žene koje tek stižu na tržište rada i često se suočavaju s dvostrukom diskriminacijom - zbog svoje dobi, ali i spola.

Svjedočanstva mladih su prikupljena u nedavno provedenom istraživanju Mladi na tržištu rada koje je pokazalo da čak 85 posto mladih razmišlja o odlasku u inozemstvo, da ih je 35 posto doživjelo vrijeđanje na poslu od nadređenih, da više od 60 posto ispitanih radi za plaću manju od prosjeka, a više od 65 posto njih kaže da ne mogu samostalno preživjeti od svojih primanja. Istraživanje su obavile Irena Velimirović i Anja Repalust, koja nam je rekla više o tome što muči mlade, a što je proizašlo iz njihova istraživanja u kojemu je sudjelovalo gotovo 3000 mladih - ciljana populacija su bile osobe između 18 i 30 godina - iz svih županija, od kojih je većina, njih 65% bilo nezaposlenih:

- Naravno, njima je njihova nezaposlenost ono što ih najviše muči. Međutim, ni oni zaposleni nemaju puno razloga za zadovoljstvo. Naime, više od 60% njih prima plaću nižu od 4500 kuna. Zbog toga velika većina kaže da im njihova plaća nije dovoljna za zadovoljavanje osnovnih potreba te je nužno da im netko financijski pomaže, najčešće roditelji i/ili partneri i partnerice. Kad to usporedimo s činjenicom da naš uzorak čine većinom više i visoko obrazovani mladi, nije čudno što često čujemo rečenicu: Ne znam uopće zašto sam se školovao/la. Također, većina ispitanih kaže da se boje da uopće neće moći naći posao ako su nezaposleni te da će dobiti otkaz ako su zaposleni. Zbog toga mnogi strahuju da neće moći osnovati obitelj - ili zbog preopterećenosti poslom ili zbog toga što se neće moći financijski osamosta-

Prisiljeni tražiti veze

Pitali smo Anju Repalust koliko nepovoljne okolnosti oko zapošljavanja utječu na to da mladi potraže vezu za posao.

- Mnogi su nam naveli da je u njihovu gradu ili općini nemoguće dobiti posao bez veze te ih to jako ljuti, ali neki kažu da je sad i oni traže. To nas ne čudi, s obzirom na to da očito o tome ovisi njihova egzistencija – odgovara Repalust.

No što se tiče egzaktnih pokazatelja o neetičkim ili nelegalnim postupcima, zapravo oni idu na na dušu poslodavaca: naime, jedna četvrtina formalno nezaposlenih mladih radi ili je radila na crno.

liti. Stoga ne čudi što, kako kažu, često osjećaju simptome tjeskobe kao što su razdražljivost, nesanica, nesigurnost i slično. Nažalost, većina mladih smatra da njihova struka nije dovoljno cijenjena, plaćena ni prepoznata u društvu, a to je izraženije kod onih više obrazovanih.

Iz svega toga što nam je navela Anja Repalust ne čudi da su mladi u Hrvatskoj skeptični u vezi toga da bi obrazovanjem, znanjem i trudom mogli ostvariti svoje ciljeve, odnosno naći posao i napredovati u profesiji koja ih zanima i za koju su se školovali. Nije im istraživanjem bilo izravno postavljeno takvo pitanje, no istraživačica navodi da se iz njihovih iskustava s tržišta rada može iščitati kako nisu optimistični:

- Mnoga svjedočanstava govore o tome kako polako gube nadu jer su poslali stotine molbi na koje nisu dobili ni odgovor. Puno je komentara kako im se čini da sve skupa više nema smisla. Ipak, bilo je, nažalost, tek nekoliko priča o tome kako im se ipak trud isplatio i kako polako grade svoje karijere. No bitno je napomenuti da oko polovice mladih volontira ili radi tijekom školovanja, što na neki način ipak govori o tome da se nadaju da će im se dodatni trud isplatiti.

POČETKOM LIPNJA ODRŽANA JE KONFERENCIJA RAD S MLADIMA pod povećalom u Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu na kojoj se također raspravljalo o mladima na tržištu rada. Tako je Anja Gvozdanović, iz Instituta za društvena istraživanja, usporedila stavove mladih u Hrvatskoj koji su proizašli iz različitih istraživanja. Pokazalo se da današnji mladi u Hrvatskoj smatraju da su veze i poznanstva važni te da u našem društvu vladaju klijentelizam i nepotizam. Najveći ih postotak, čak 84 posto, smatra da su za uspjeh važne takozvane veze, na drugom je mjestu sreća ili nekakav povoljan stjecaj okolnosti (76 posto), a na trećem su mjestu osobine poput lukavosti, promućurnosti i smalazljivosti (75 posto). Tek iza toga navode nešto što ovisi i o njihovim sposobnostima: da će im profesionalna odgovornost i zalaganje na poslu donijeti uspjeh vjeruje njih 71 posto. No ono što nas ne ohrabruje jest da se postotak onih koji u to vjeruju smanjio za osam posto između 2004. i 2013. godine.

Na nesigurne načine rada upozorila je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić, kad je na skupu na kojem je predstavljeno istraživanje Mladi na tržištu rada rekla da poslodavci svjesno manipuliraju ugovorima na određeno, dok institucije i inspekcije ne odrađuju svoj posao.

Ako uzmemo samo žene, koje su i bile većinski zastupljene u istraživanju, 2008. godine je 81 posto novoza-poslenih žena radilo na ugovor na određeno, dok ih je danas 94,3 posto, čime se potvrđuje da su nesigurni oblici rada postali dominantni. Kao rezultat svega ovoga što smo naveli, 33% mladih navelo je da ozbiljno razmišlja o tome da ode u inozemstvo (mnogi to nažalost i čine), a još ih 52,3% o tome razmišlja ponekad. Razlozi za to, kaže Repalust, u najvećoj su mjeri vezani za dobivanje posla, ali i oni zaposleni razmišljaju o tome zbog veće plaće, boljih uvjeta rada, daljnjeg školovanja i slično. I tako zemlja čije stanovništvo sve više stari dodatno ostaje bez mladih, k tome i obrazovanih, onih na koje bi se ovo društvo trebalo u skorij budućnosti oslanjati. Jedino što smo im uspjeli ponuditi jest da rade godinu dana za 2400 kuna mjesečno i da se stručno usavršavaju za posao kojeg nema. Ako ih mislimo zadržati u bliskoj budućnosti ćemo im morati ponuditi više, jer je u Europi uvijek dovoljno onih koji će to učiniti. ✘